

MALMINETSINNÄN VASTUULLISUUSJÄRJESTELMÄ

7.12.2021

1 JOHDANTO

Kestävän kaivostoiminnan verkosto ¹ on kaivos- ja malminetsintäyhtiöiden sekä alan sidosryhmien yhteistyöfoorum. Verkoston tavoitteena on jakaa tietoja ja kokemuksia sekä kehittää kotimaisten kaivosten ja malminetsinnän toimintatapoja entistä vastuullisemmiksi.

Vuonna 2016 laadittuun ja vuosien 2018-2021 aikana uudistettuun malminetsinnän vastuullisuusjärjestelmään sitoutuneet yhtiöt noudattavat luonnon, ihmisten ja talouden kannalta kestäviä toimintaperiaatteita. Vastuullinen malminetsintä kattaa malminetsinnän koko elinkaaren malminetsinnän suunnittelusta jälkihoitoon. Malminetsinnän vastuullisuusjärjestelmä tarjoaa yhtiöille konkreettisia ohjeita kestäväan toimintaan malminetsinnän jokaisessa vaiheessa. Järjestelmän avulla myös arvioidaan ja todennetaan jäsenyhtiöiden sitoutuminen yhteisiin pelisääntöihin.

Malminetsintäjärjestelmä koostuu yhteisistä toimintaperiaatteista sekä kolmesta arviointityökalusta, jotka kattavat malminetsinnän koko elinkaaren.

2 TOIMINTAPERIAATTEET

Malminetsinnän vastuullisuusjärjestelmä pitää sisällään toimintaperiaatteet, joita vastuullisuusjärjestelmään sitoutuneet yhtiöt noudattavat malminetsinnän kaikissa vaiheissa. Malminetsinnän vastuullisuusjärjestelmän toimintaperiaatteet on listattu alla.

1. Yhtiöiden toiminta on läpinäkyvää;
2. Yhtiöt noudattavat malminetsinnän parhaita käytäntöjä ja sitoutuvat toiminnan jatkuvaan parantamiseen;
3. Yhtiöt minimoivat toimintansa negatiiviset vaikutukset lähialueiden yhteisöille, ympäristölle ja luonnon monimuotoisuudelle;
4. Yhtiöt kunnioittavat ympäröivää yhteisöä ja ottavat huomioon yhteisön kulttuurin ja elämäntavat;
5. Yhtiöt pitävät aktiivisesti yllä vuoropuhelua sidosryhmien kanssa, ja sidosryhmät ovat mukana kestäväan malminetsinnän periaatteiden kehittämisessä;
6. Yhtiöt eivät vaaranna työntekijöidensä ja lähialueen yhteisöjen terveyttä ja turvallisuutta;
7. Yhtiöt hoitavat malminetsinnän jälkihoidon vastuullisesti.

3 ARVIINTITYÖKALUT

Malminetsintäyhtiöt voivat arvioida, seurata ja kehittää omaa toimintaansa kolmen arviointityökalun avulla. Arviointityökalut pitävät sisällään kokonaisuudet liittyen malminetsinnän sidosryhmiin, ympäristöön ja turvallisuuteen.

3.1.1 Sidoryhmät

Yhtiöt tunnistavat toimintansa vaikutukset paikallisiin yhteisöihin. Yhtiöt noudattavat toiminnassaan avoimen viestinnän periaatteita ja edistävät sidosryhmien mahdollisuuksia osallistua yhtiöiden toimintamallien luomiseen, kehittämiseen ja soveltamiseen siten että niissä huomioidaan myös sidosryhmien tarpeet. *Saamelaisten kotiseutualueella ja poronhoitoalueella otetaan huomioon näiden sidosryhmien erityispiirteet ja oikeudet.*

Yhtiöt sitoutuvat tekemään sidosryhmäyhteistyötä seuraavien periaatteiden mukaan:

1. Yhtiöt tunnistavat toimintansa kannalta keskeiset sidosryhmät ja kannustavat niiden edustajia osallistumaan vuoropuheluun ja tärkeiden kysymysten käsittelyyn. Yhtiöt arvioivat suunnitellun toiminnan vaikutuksia alueen eri sidosryhmiin ja selvittävät sidosryhmiensä toiveet ja tarpeet.
2. Yhtiöt hyödyntävät toiminnassaan sidosryhmäyhteistyön työkalupakissa ² kuvattuja hyviä käytäntöjä, joiden avulla parannetaan yhtiöiden ja sidosryhmien välistä vuorovaikutusta.

¹ <https://www.kaivosvastuu.fi>

² Sidoryhmäyhteistyön työkalupakki. Kestävän kaivostoiminnan verkosto. (<http://www.kaivosvastuu.fi/handbook/>)

3. Paikallisyhteisön kanssa käydään rakentavaa ja aitoa, yhteistyöhön tähtäävää vuoropuhelua. Yhtiöt sitoutuvat sidosryhmäyhteistyön avulla edistämään toiminnan vaikutusten tunnistamista sekä etsimään ja toteuttamaan aktiivisesti keinoja haitallisten vaikutusten välttämiseen ja minimoimiseen.
4. Toiminnassa noudatetaan avoimuutta ja läpinäkyvyyttä. Malminetsinnän valmisteluvaiheesta alkaen yhtiöt viestivät toiminnastaan, sen vaikutuksista ja sidosryhmäyhteistyöstään avoimesti ja ymmärrettävästi. Sidosryhmiä tiedotetaan toiminnasta, ja heitä kuullaan oikea-aikaisesti ja aktiivisesti.
6. Yhtiöt keräävät sidosryhmiltään palautetta toimintansa ja sidosryhmäyhteistyön kehittämiseksi. Sidosryhmien esittämiin palautteisiin vastataan ja huolenaiheiden syihin pyritään löytämään kaikkia osapuolia tyydyttäviä ratkaisuja.
7. Yhtiöt toimivat siten että ne eivät heikennä saamelaisten mahdollisuuksia käyttää heille alkuperäiskansana kuuluvia oikeuksia ylläpitää ja kehittää kulttuuriaan sekä harjoittaa perinteisiä elinkeinojaan. Lisäksi saamelaisten kotiseutualueilla noudatetaan Akwé: Kon – ohjeita³.
8. Yhtiöt huolehtivat niiden työntekijöiden ja alihankkijoiden perehdytyksestä sidosryhmäyhteistyöhön.
9. Jälkihoitovaiheessa yhtiöt tiedottavat sen hetkisen toimintansa päättymisestä, malminetsinnän tuloksista ja mahdollisista jatkotoimista sidosryhmille.

3.1.2 Ympäristö

Yhtiöt noudattavat toimintatapoja ja työmenetelmiä, joiden avulla varmistetaan ympäristöasioiden hyvä hallinta ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen malminetsinnän kaikissa vaiheissa.

Yhtiöt noudattavat toiminnassaan seuraavia periaatteita:

1. Yhtiöt tiedostavat, että Natura-alueet, lakisäätteiset luonnonsuojelualueet, erämaa-alueet, retkeily- ja maisema-alueet sekä muut luonnonsuojelun kannalta arvokkaat alueet ja kohteet edistävät luonnon monimuotoisuuden säilyttämistä, ja noudattavat niitä koskevia kansallisen lainsäädännön vaatimuksia.
2. Ympäristöön vaikuttavissa suunnitelmissa ja toimenpiteissä tiedotetaan, kuullaan ja huomioidaan sidosryhmiä. Malminetsinnässä huomioidaan myös saamelaisten perinteisen tiedon ja käytänteiden säilyttäminen.
3. Yhtiöt huomioivat tutkimusalueen luontoarvoihin liittyvät ominaispiirteet.
4. Yhtiöiden ja niiden alihankkijoiden työntekijät perehdytetään huomioimaan ympäristöasiat malminetsinnän jokaisessa vaiheessa.
6. Ympäristöasioista viestitään avoimesti ja läpinäkyvästi.
7. Maailmanperintökohteissa sekä luonnon- ja kansallispuistoissa ei harjoiteta malminetsintää. Yhtiö varmistaa, ettei sen toiminnalla ole vaikutusta edellä mainittuihin alueisiin.
9. Malminetsinnän päätyttyä yhtiöt huolehtivat tarvittaessa kohteen kunnostamisesta.

³ Akwé: Kon –ohjeet. Ympäristöministeriö. 2011. Ympäristöhallinnon ohjeita I. (https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/41525/OH1_2011_Akwe_Kon_-ohjeet.pdf?sequence=1)

3.1.3 Turvallisuus

Yhtiöt sitoutuvat noudattamaan seuraavia turvallisuutta koskevia periaatteita:

1. Yhtiöiden tavoitteena on varmistaa työntekijöilleen turvallinen työympäristö ja edistää työntekijöidensä terveyttä ja hyvinvointia.
2. Yhtiön toiminnasta ei aiheudu haittaa muiden toiminta-alueella toimivien ja vierailevien terveydelle tai turvallisuudelle.
3. Yhtiöllä on käytössä prosessit riskinarviointiin ja hallintaan.
4. Yhtiöiden tavoitteena on nolla tapaturmaa -tilanne.
5. Yhtiöt varmistavat malminetsintäalueiden turvallisuuden myös toiminnan päättymisen jälkeen.

3.2 ITSEARVIOINTI

Malminetsinnän vastuullisuutta arvioidaan malminetsinnän vastuullisuusjärjestelmän itsearvioinnin avulla⁴. Vastuullisuusjärjestelmään sitoutuneet yhtiöt suorittavat itsearvioinnin vuosittain. Itsearvioinnin tarkoituksena on opastaa yhtiöitä vastuulliseen malminetsintään liittyvien kokonaisuuksien suunnittelussa ja toteutuksessa.

Vastuullisuusjärjestelmän itsearviointi toimii hyvänä työkaluna Suomessa toimiville malminetsintäyhtiöille malminetsinnän vastuullisuuden kehittämisessä mutta myös oppaana Suomeen tulevien yhtiöiden toiminnan aloituksessa. Itsearvioinnin tulos antaa konkreettisen arvion toiminnan vastuullisuudesta sekä ohjaa myös toiminnan kehittämiseen malminetsinnän vastuullisuuden eri osa-alueilla.

Järjestelmän mukainen itsearviointi suoritetaan vastaamalla arviointityökaluissa esitettyihin kysymyksiin. Malminetsinnän vastuullisuuden taso määräytyy vastattujen kysymysten perusteella. Lisäksi yleiset kysymykset välilehdellä esitetään yhtiön perustietoihin liittyviä kysymyksiä, jotka eivät vaikuta tasoluokitukseen. Kyllä vastaus näkyy kuitenkin lopullisessa julkaistavassa raportissa ja antaa siten lukijoille/sidosryhmille kuvan, minkä tyyppisillä alueilla yhtiö toimii.

Kullekin arviointityökalulle on määritelty viisi toiminnan tasoa (C-B-A-AA-AAA). Malminetsinnän vastuullisuus, eli toiminnan taso, määritellään arviointiperusteiden avulla. Itsearvioinnin suorittajan tulee arvioida täyttääkö yhtiön toiminta tuloskriteerien arviointiperustevaatimukset vastaamalla itsearvioinnin kysymyksiin. Kaikkien yhtiöiden oletetaan noudattavan lainsäädännön ja viranomaisten vaatimuksia, jota itsearvioinnissa kuvataan tasolla C. Itsearvioinnin tason B-AAA saavuttaneet yhtiöt ovat kehittäneet toimintojaan ja vastuullisuuttaan jo lainsäädännön ja viranomaisten vaatimusten yläpuolelle.

3.3 TULOSTEN TODENTAMINEN

Malminetsinnän vastuullisuusjärjestelmän itsearviointien tulokset todennetaan kolmen vuoden välein. Todentajina voivat toimia vain Verkoston hyväksymät henkilöt. Todentamisprosessi on luotu sen varmistamiseksi, että järjestelmään sitoutuneiden yhtiöiden itsearviointiraportointi on johdonmukaista, täsmällistä ja avointa.

Todentamisprosessissa varmistetaan, että yhtiön ilmoittama taso on yhdenmukainen todentajan päätelmän kanssa. Todentaminen perustuu vakiintuneisiin auditointikäytäntöihin, kuten asiaankuuluvien henkilöiden haastatteluihin ja asiakirjojen tarkastuksiin. Todentaja voi harkintansa mukaan keskustella paikallisten sidosryhmien kanssa.

Todentamisessa tulee käyttää malminetsinnän vastuullisuusjärjestelmän arviointityökaluja. Todentamisraportin tulee sisältää vähintään lausunto, jossa vahvistetaan todennetut tulokset. Todentajan tulee kirjata todentamisraporttiin, miksi kriteeri määritellään kyseiselle tasolle, erityisesti jos todennettu taso poikkeaa asiakkaan itsearvioinnin tuloksesta.

⁴ <https://www.kaivosvastuu.fi/malminetsinta/arviointityokalut/>